

estimable volum científic, la publicació del qual ha estat anunciada, i serví per a posar de relleu davant el món científic la forta vitalitat de la llengua i la cultura catalanes. — JORDI CARBONELL.

Triple homenatge a Mario Roques. — Els amics, col·legues i deixebles francesos de l'eminent lingüista i filòleg Mario Roques, professor honorari del Collège de France i membre de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres — i també membre corresponent de l'Institut d'Estudis Catalans —, publicaren a París, l'any 1946, amb motiu del seu setantè aniversari (havia nascut el primer de juliol de 1875 al Callao, Perú) un volum d'*Études romanes* dedicats a ell, que contenia una vintena d'articles, gairebé tots referents a les llengües i literatures franceses i provençal. Pocs anys després — entre el 1950 i el 1953 —, uns altres *Mélanges de linguistique et de littérature romanes*, oferts, aquesta vegada, no solament pels seus amics, els seus col·legues i els seus ex-alumnes de França, sinó també de l'estranger, testimoniaven novament al mestre de tantes generacions de romanistes l'estima en què era tingut per part d'un centenar d'estudiosos de països ben diversos. Treballs escrits en francès (80), en italià (8), en anglès (5), en romanès (3), en català (2), en portuguès (2), en castellà (1) i en reto-romànic (1) integren quatre importants volums, de contingut vari, impresos per meitat a Alemanya i a França. Un darrer volum, encara, havia, d'ajuntarse a les manifestacions de simpatia tributades a l'actual degà de la filologia romànica a França, aquesta vegada dedicat a la seva activitat com a professor de romanès: *Pour un cinquantenaire scientifique: Mario Roques et les études roumaines*, llibre editat per l'Institut Universitaire Roumain Charles Ier de París i imprès a Bèlgica.

Entre els treballs més interessants per a nosaltres, dins els cinc primers volums esmentats, cal assenyalar els següents: *Un ami de Bertrand de Born: Mon Isembart*, per E. Hoepffner; *Note sur le troubadour Raimbaut de Vaqueyras*, per F. Lecoy; *Un sirventès historique attribué à Peire Cardinal (1271)*, per A. Jeanroy; *Le «plus» quantitatif et le «plus» temporel*, per L. Foulet; *«Esprit»: essai d'un classement historique des sens*, per Ch. Bruneau; *Adolf Tobler et le latin*, per C. de Boer; *Du rôle des troubadours dans la formation de la poésie lyrique moderne*, per I. Frank; *Les noms d'épées dans la «Chanson de Roland»*, per R. Lejeune; *La «Chanson des Saisnes» en Espagne*, per R. Menéndez Pidal; *Colonizzazione galo-italica nel Mezzogiorno d'Italia*, per G. Rohlf; *Reflexions sur la versification espagnole*, per P. Le Gentil; *Echi e risonanze boccaccesche nella «Vida de Marcos de Obregón», romanzo picaresco del secolo XVII*, per A. Parducci; *Les termes qui rendent l'idée de «blé» et les idées affines dans le latin médiéval d'Italie*, per P. Aebischer; *Prov. ant. «guazardinc»*, per R. Aramon i Serra; *Un poème de jeunesse de Mistral: les Moissons*, per P. Colotte; *D'alguns germanismes típics del català*, per J. Coromines; *À propos de la patrie et de la date de «Floire et Blanchefleur»*, per M. Delbouille; *Problems of chronology in the Aragonese dialect*, per W. D. Elcock; *Sur une carte de l'«Atlas linguistique de Catalunya»*, per A. Griera, etc. En el darrer volum, més especialitzat, com ha estat dit, trobem els següents articles: *M. Mario Roques, ses travaux, son enseignement, ses études*, per S. Pop; *La Roumanie moderne et sa littérature dans la conception de M. Mario Roques*, per B. Munteanu; *M. Mario Roques et la littérature roumaine ancienne*, per E. Turdeanu, i *M. Mario Roques et ses élèves*, per O. Nandris. El llibre acaba amb una tria d'escrits de l'homenatjat sobre qüestions romaneses. El primer volum dels *Mélanges* conté una bibliografia sistematitzada de les obres del Mestre. El volum *Mario Roques et les études roumaines*, ens dona la seva bibliografia referent a llengua i literatura romanesa. — R. A. I S.

Record a Jakob Jud. — Amb la mort del Prof. Jakob Jud, esdevinguda el juny de 1952, la romanística ha perdut un valor insubstituïble. Jud, nat l'any 1882, era un

dels supervivents de la gran època de la lingüística contemporània, una de les figures que, potser per no pertànyer a la Romània, per natura, en formaven part espiritualment de tal manera que no podien restar indiferents davant qualsevol de les seves manifestacions, per petites que fossin i per recòndites que es trobessin. Aquesta comprensió total de la Romània ha caracteritzat ben especialment la universitat de Zuric, i la personifiquen Louis Gauchat i Jakob Jud. La gran talla de Jud com a romanista s'havia de projectar forçosament en la seva labor científica; cal destacar, en primer lloc, l'Atlas lingüístic d'Itàlia i la Suïssa italiana, realitzat amb Karl Jaberg, obra magna que, a més, donà peu a llurs autors per a escriure treballs definitius sobre metodologia de la geografia lingüística. Deixant a part l'Atlas, Jud és el gran lexicòleg de la romanística moderna: al llarg de la seva vida anà reunint un riquíssim cedulari de lèxic romànic d'importància extraordinària, amb el qual estructurarà tota una metodologia de geografia lèxica dins la Romània (són famosos els seus articles a la «Zeitschrift für romanische Philologie» i a la «Revue de Linguistique Romane»), n'estudià aspectes concrets (com el vocabulari eclesiàstic a França i Itàlia), s'especialitzà en relacions lèxiques (com italià i rètic), i escriví una sèrie de contribucions sobre els mots d'origen gàllic; si tota la dialectologia romànica l'atreia, aquesta atracció fou sempre més poderosa en ell quan es tractava dels parlars romànics de Suïssa, i així veiem que el gran Jud fou el més decidit impulsor i conseller de les empreses dialectològiques del petit i humil domini rètic, com el *Rätisches Namenbuch* de R. von Planta i A. Schorta, i el *Dicziunari Rumantsch Grischun* que va publicant Andrea Schorta. De Jud és el pròleg que encapçala aquest diccionari, i de Jud rebia el seu director consells científics i coratjosos estímuls en els seus moments de prova. Si el primer treball imprès de Jud fou un article de premsa sobre l'Engadina (en el domini rètic) l'any 1903, a les darreries de la seva vida, especialment després d'ésser jubilat l'any 1950, concentrava totes les seves activitats, la seva ciència i la seva estimació a la continuació del magnífic diccionari rètic. La comprensió total de la Romània, que assenyalàvem més amunt, l'interès que sentia per tots els seus recons, troba expressió en Jud amb les seves recensions de treballs procedents de qualsevol branca de la romanística, que publicava en diverses revistes (la vella «Romania» de París n'era potser la més beneficiada), fins que ell mateix, amb Arnald Steiger, fundà i dirigí «Vox Romanica» (des del 1936), la modèlica revista dels romanistes suïssos, ja que des d'aleshores hi publicava les seves ressenyes, cròniques i necrologies. També dirigia amb A. Steiger la biblioteca «Romanica Helvetica», composta gairebé sempre de treballs de deixebles seus, que tan alt deixien, amb llur valor, el nom del mestre; en justa i amable correspondència, un dels volums d'aquesta col·lecció és *Sache, Ort und Wort: Festband Jud*, importantíssim aplec de treballs dedicats al mestre pels seus amics i deixebles, amb motiu del seu seixantè aniversari. Quant a la lingüística catalana, se n'ocupava sempre que podia en els seus treballs d'abast general romànic, i d'una manera especial en els seus estudis de geografia lèxica, a més de les recensions que dedicava a les publicacions nostrades. Si pensem que fa ja cinquanta anys que existeixen estrets lligams entre els romanistes de Zuric i de Barcelona, no ens ha de sorprendre que Jud hagués exercit el seu mestratge decisiu, a l'aula o en altres contactes personals, gairebé damunt tots els romanistes catalans. Jud coneixia el nostre país i parlava amb afecte de Barcelona. Darrerament esperava venir al VII Congrés Internacional de Lingüística Romànica que s'ha celebrat a Barcelona l'abril de 1953;¹ però aquest Congrés ha transcorregut sense la presència del gran romanista, ja traspassat, bé que fou recordat en les seves jornades. No podríem acabar aquesta nota sense dir que aquest gran investigador i gran professor, era també un gran home: el seu valor humà apareixia al cap de pocs minuts de conèixer-lo i de parlar amb ell. Amic fidel, col·lega acollidor, prodigava pertot la seva afabilitat

1. Vegeu la lletra de Jud de l'11 de maig de 1952, que Sever Pop ha publicat a «Orbis», I (1952), 575.

i procurava llimar les dificultats que existien entre els altres. Els qui havien estat hostes de casa seva — i no era gens difícil d'ésser-ho, per tal com n'obria les portes tan de gust — no podran oblidar mai, certament, aquell meravellós paratge de Zollikon, damunt el llac de Zuric, ni tampoc aquell interior simpàtic, on hom tenia cura de tots els detalls per a fer-lo més amable al visitant; però menys encara podran oblidar el somriure bondadós de Jakob Jud, sempre interessat per la tasca que hom li exposava, sempre animant-la amb sincers mots d'encoratjament, i sobretot, sempre fent-ne veure la transcendència que tenia com a obra humana. — A. M. BADIA I MARGARIT.

Bibliografies filològico-lingüístiques. — La guerra de 1939-45 interrompé una sèrie d'activitats erudites a tots els països que prengueren part en la conflagració. Una de les que més se'n ressentí fou la redacció de bibliografies. Inexistents els contactes i les relacions científiques internacionals, es feia en efecte impossible de dreçar normalment l'inventari de les noves i més aviat escasses aportacions en qualsevol camp d'estudi. Així i tot, mogudes per l'impuls adquirit en anys anteriors, algunes bibliografies periòdiques pogueren encara veure la llum en aquells temps calamitosos. El suplement de la «Zeitschrift für romanische Philologie», per exemple, que el 1938 havia reprès el seu camí, sota la direcció d'A. Kuhn,¹ amb un dens volum (xviii + 756 pàgs.) que comprenia els anys 1927-35, continuà el 1940 (bibliografia de 1936-37; xvi + 362 pàgs.) i el 1943 (bibliografia de 1938-39; xii + 354 pàgs.) la seva publicació, sempre sota el patrocini de la benemèrita editorial M. Niemeyer, de Halle.²

Finida la guerra, fou no sense dificultat que hom pogué aplegar noves cèdules i ordenar bon nombre de volums diversos, l'aparició dels quals, sens dubte, hauria estat diferida indefinidament si hom no hagués pogut comptar amb el concurs de la United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation (UNESCO). Gràcies a subvencions suficients d'aquest organisme cultural internacional, podem avui anunciar l'edició, durant aquests darrers anys, de les següents bibliografies de caràcter filològic i lingüístic:

a) Dins la Collecció de Bibliografia Clàssica que apareix sota els auspicis de la Societat Internacional de Bibliografia Clàssica, ha seguit publicant-se, encertadament dirigida per J. Marouzeau, *L'année philologique (Bibliographie critique et analytique de l'antiquité gréco-latine)*, aplegada amb gran cura per Juliette Ernst. El volum XIX, editat el 1950, conté la bibliografia de l'any 1948 i complement d'anys anteriors (xvi + 294 pàgs.). Com de costum, està dividida en dues parts: la primera, dedicada als autors i textos; la segona, dedicada a les següents matèries: 1) Història literària; 2) Lingüística i filologia; 3) Història dels textos; 4) Antiguitats; 5) Història; 6) Dret; 7) Filosofia; 8) Ciències, tècniques i oficis; 9) Els estudis clàssics; 10) Miscel·lànies i reculls. Al final del volum, uns utilíssims *index nominum* i *index d'autors*. Completant aquesta bibliografia general d'estudis clàssics que J. Marouzeau, sense plànyer esforços, ha posat any rera any a la nostra disposició, ha aparegut, dins el 1951, la primera part, dedicada a autors i textos, de la *Bibliographie de l'antiquité classique* redactada per Scarlat Lambrino (xvi + 762 pàgs.), que comprèn els textos i estudis editats entre 1896 i 1914. Amb aquestes publicacions, els estudiosos de filologia clàssica tenen a llur disposició un conjunt d'obres que els informen suficientment sobre tot el que ha vist la llum concernent aquest domini de treball. Posant al dia, doncs, per a finals del segle passat i per al present segle, les notícies aplegades en els vells repertoris de Hübner, Valmagi, Engelmann-Preuss i Klussmann, tenim, al costat de les informacions dels

1. I amb la colaboració de W. Ebisch, C. Beyer, W. Hering, M. Block, E. Pope, A. Tausch, H. Martius, H. Kuen, R. Aramon i Serra, A. Buck i D. Honsberg.

2. Cf. "Estudis Romànics", I (1947-48), 193-194.